

Nr 813.

Av herr **Herou m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 239, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Otillfredsställande nyorientering.

Kungl. Maj:ts proposition nr 239 är, i vissa avseenden, ett försök till nyorientering i fråga om stöd åt jordbruket.

Under det att de långt gående åtgärder som föreslogos under jordbrukskrisens bottenläge närmast betraktades som tillfällig hjälpaktion, som borde upphöra då jordbruket uppnådde räntabilitet, så framhålles i proposition 239 att behovet av stödjande åtgärder torde komma att kvarstå en längre tid framåt. Då regeringen icke är främmande för uppfattningen att nya ekonomiska lågkonjunkturer kommer att sätta in och att intervallerna emellan dessa kriser bli kortvariga, måste uttalandet betyda att man går in för ett system som till innebörden blir ett *beständigt statsreglerat jordbruk*.

Ett annat viktigt avsnitt i denna nyorientering är avsikten och strävandena att avskaffa av staten garanterade fasta priser och återgå till mera rörliga priser som möjliggör avpassning av produktion och konsumtion efter varandra.

Denna nyorientering är säkerligen betingad av den hårda nödvändigheten och utgör en bekräftelse på socialistisk kritik av jordbrukshjälpens utformning i det avseendet. Vi ha ofta framhållit omöjligheten av att varaktigt kunna garantera visst pris utan att taga hänsyn till sambandet mellan konsumtion och produktion, mellan tillgång och efterfrågan. Stödet åt spannmålsodlingen är ett lärorikt skolexempel härpå. I utformning av jordbrukshjälp i annat avseende och i finansieringen av densamma innebär årets regeringsförslag, liksom fjolårets, ett bestämt frånträdande från den vänsterlinje som tidigare hade majoritet i riksdagen. En majoritet av socialister, socialdemokrater och frisinnade motsatte sig för några år sedan att kostnaderna för understödet åt jordbruksnäringen lades på de fattiga folkgrupperna.

Man polemiserade också från socialdemokratiskt håll mot inkomsthöjning som tillföll producenterna oavsett deras ekonomiska ställning och framför allt emot att hjälpen blev större desto bättre situerad mottagaren var, samt att kostnaderna för densamma lades så att det mycket väl kunde hända att den välsituerade fick bidra mindre och den mindre bemedlade mera. Detta var sade man en utmaning mot samhällssolidaritetsens princip.

Att jordbrukskrisen satte in hårdare sedan ger ett förändrat läge såtillvida att frågan om stöd åt jordbruksnäringen bör besvaras annorlunda än tidigare,

men det förändrar icke riktigheten i kritiken mot utformningen av hjälpen. Det är fortfarande lika riktigt att de fattigaste bära ha största hjälpen och att kostnaderna borde drabba de bärkraftigaste. Framförallt är detta fallet i perioder då jordbruket uppnår skälig räntabilitet. Å andra sidan är det rimligt att priserna hållas uppe så att omkostnader för produktionen betalas genom varupriset. Eller som samma tanke uttryckes från konsumentkooperationen:

»På längre sikt ha konsumenterna ett påtagligt intresse av att jordbruksprodukterna betalas med priser, som ge det stora flertalet producenter möjlighet att vid rationell drift få kostnaderna täckta.»

När det stora jordbruket nu visar så hög grad av lönsamhet, att dess räntabilitet i allmänhet uppgår till 6—8 %, att det ovedersägligen kan sägas »de stora jordbruken lämnar en icke föraktlig företagarvinst», då, ja just då, blir ytterligare stödåtgärder av den karaktär som nuvarande statsrådet Sköld gav det i sin valbroschyr 1932: »en utmaning mot samhällssolidaritets princip».

Bondens nödläge beror på kapitalismen.

När jordbruket uppnått lönsamhet, bekräftar orsaken till detta förhållande, dels att andra faktorer än statsmakternas ingripande varit de mest avgörande, dels att orsakerna till jordbrukets svårigheter ha som djupare orsaker, det kapitalistiska systemet.

För massor av bönder har jordbrukskrisen som läromästare dunkat in sanningen om krisernas sammanhang med det kapitalistiska produktions- och samhällssystemet. Alla borgerliga skolors teorier ha kommit till korta. Men marxismens analys av krisernas orsaker har besannats. Socialismens teori triumferar.

Det är uppenbart att krisen drabbat alla länder med kapitalistisk struktur, och att den härjat i såväl valutasvaga länder som länder med stort guldinnehav, liksom den icke skonat vare sig högprotektionistiska stater eller relativa frihandelsländer. Detta faktum slår ihjäl alla lärda funderingar om valutaförhållanden, eller protektionismen som avgörande orsakskomplex.

Följande lilla Marxcitat verkar minst av allt gammalmodigt: ... »industrien och handeln synas förintade, och varför? Emedan det (samhället) äger för mycken handel... de borgerliga förhållandena ha blivit för trånga att kunna innefatta den av dem framalstrade rikedom.»

Som jordbrukskrisens orsak ha vi städse påvisat den försvagade köpkraft som arbetslösheten och sänkta löner åstadkommit. Därför att en hälft av jordens befolkning hade så svag köpkraft, så litet kunde göra sina behov gällande köpmässigt, just därför uppstod »överproduktionens epidemi», som tvang bönderna att sälja till för dem ruinerande priser. Eller noggrannare uttryckt: en raskt stegrad produktion med höjdpunkt av varor mötte en vågdal av minskad konsumtion.

En undersökning av orsakerna till den nu inträdda förbättringen av jord-

brukets läge ger samma lärdom. Förhållandena ge oss ånyo rätt. Den välredigerade facktidningen Lantmannen påpekar (nr 4 s. 86): »Nu har väl prisnivån fått stöd på konstlad väg genom statsmakternas ingripande . . ., men man kan ej bortse från att prisförbättringarna alltmer vila på reell grund, för att nämna sådana faktorer som minskad produktion och starkare köpkraft till följd av ökad sysselsättning inom industrien och handeln.»

Statsmakternas ingripande torde ha haft sin egentliga betydelse i att mildra krisens våldsamhet. Men det har favoriserat storjordbruket och *skapat ytterligare svårigheter för de mindre jordbrukarna*; främst därigenom att den skärpt tillbomningen av handelsutbytet och därmed stegrat rubbningen i den animaliska jordbruksproduktionens avsättningsförhållanden.

Småbrukarna ha fått ökade bördor.

Hallandsundersökningen av jordbrukets räntabilitet är talande nog.

Ett 70-tal jordbruk var föremål för denna undersökning. De indelades i tre grupper. Den första: jordbruk upp till 10 har, den andra 10—25 har och den tredje 25—50 har. Förräntningsprocenten hade från föregående räkenskapsår stigit respektive: från 1.5—2.4 för de mindre, från 2—5.1 i mellangruppen och från 3.9—7.3 procent i de större jordbruken.

Orsakerna till småbrukens ogynnsamma läge anges av jordbruksministern i diktamen till statsrådsprotokoll, vid tillsättande av utredningsmän rörande ofullständiga jordbruk, vara den att »genom stegrade priser på fodermedel försörjningsmöjligheterna för en del småbrukare försämrats».

Det är ju detta som vi socialister alltid hävdat samtidigt som vi kritiserat att utformningen lagt bördor på småbrukarna, det är det vi vänt oss emot. Däremot ha vi alltid varit vänner av hjälp åt fattiga jordbrukare. Självfallet måste vi då reagera mot att man lägger sten på hörda, bokstaveligt talat, för småbrukarna.

Dessa våra påpekanden om att man ger vissa grupper av de fattigaste jordbrukarna nya bördor, erkännas nu vara riktigt från flera håll.

Så säger andra lagutskottet i sitt betänkande nr 30 vid årets riksdag:

»I frågan om det behov, som för närvarande kan föreligga beträffande jord för nyssnämnda ändamål, bör uppmärksammas, att *åtskilliga jordbruk, vilka tidigare lämnat sina brukare bärgning, numera på grund av ökade priser å bland annat fodermedel kunna anses för små och därför tarva ökning av den odlade jordens areal*» (kurs. av oss).

För några månader sedan skrev jordbruksministern i tidskriften Tiden bl. a.:

»På en punkt i de mindre bemedlades jordfråga ha ännu inga verkliga framsteg vunnits. Det gäller utökning av ofullständiga jordbruk. Här i landet grundas många brukningsdelar, som äro för stora som egentliga arbetarsmåbruk men för små för att ge full bärgning åt en familj. Det är ett givet socialt intresse, att dylika jordbruk, där någon möjlighet därtill föreligger, utökas till full bärighet. Detta har blivit ännu mer trängande nu, då

det handelspolitiska läget i världen försvårar varuutbytet länderna emellan. *Numera går det icke att bedriva animalisk produktion med inköpta fodermedel, enär den minskade exporten av animaliska produkter framtvingat begränsning av importen av majs o. d. Jordbrukare med ställen, som äro för små att producera tillräckligt med fodermedel för en produktion, som ger utkomst åt en familj, ha kommit i en svår belägenhet. Deras ställning kan förbättras genom utökad jordareal.»*

Denna utväg ur svårigheterna att utöka jordarealen för ofullständiga jordbruk, är ett accepterande av våra strävanden på den punkten sedan långt tillbaka i tiden. Sammanhanget är dock så pass egendomligt att man från något håll har alldeles riktigt anmärkt att brukningsdelarna få rätta sig efter jordbrukspolitiken. Passa de icke för denna jordbrukspolitik måste man göra om dem.

Måhända har man ingen annan väg när man genom undanträngande, fördyring av råvaror stängt ut småbrukarna från konkurrensen om den inhemska marknaden.

En representant från ett småbrukardistrikt, herr Carlström (Folkpartiet), vilken i vederbörande utskott varit med om jordbrukshjälpens utformning, gav det oaktat i remissdebatten i år följande erkännande:

»Då nu kraftfoderpriserna, som man påstår, lägga hinder i vägen för en för småbrukarnas förhållanden nödvändig produktion av fläsk, kött och mjölk, emedan de inte på sina små jordbruk kunna utan inköp av kraftfoder få en tillräcklig omslutning av driften, så ha de säkerligen glömt hurudant prisläget var på produkterna, då kraftfodret var billigt. Men även om man kan erinra om detta, så går det dock inte att bortresonera, att en småbrukare, som har ett litet jordbruk på ett tiotal tunnland, och som inte gärna kan å denna areal frambringa några vidare kvantiteter av fodersäd, genom fördyringen av denna kommit i ett ganska prekärt läge. Och jag tvekar inte att påstå, att om världsmarknaden i fortsättningen omöjliggör en produktion av jordbruksprodukter till priser, som tillåta småbrukarna att mer än nu utöka användningen av kraftfoder, så är driften av småbruk här i landet nära nog utesluten.

Så länge världsmarknaden utan nämnvärd överfyllnad mottog till drägliga priser allt vårt överskott av animaliska jordbruksprodukter, så länge kunde små och stora jordbrukare med samma förutsättningar tävla om marknaden. De mindre jordbrukarna hade då vissa möjligheter att ligga över i denna tävlan genom att i förhållande till jordarealen kunna åstadkomma en större omsättning av animalisk produktion. Härigenom vanns sysselsättning för brukaren själv och hans familj, även om jordbruket var ett litet småbruk. Och genom de rikligare inköpen av kraftfoder kunde antalet svin och nötkreatur hållas större och djuren utfodras på ett sätt, som åt jorden gav riklig tillgång på naturlig gödsel, vilket i sin tur ledde till större skördar och ett år från år förbättrat jordbruk. Som förhållandena nu utvecklat sig, kunna visserligen de större jordbruken och bondejordbruken i allmänhet utan svårare olägenheter knappa in på kraftfoderköpen och ändå uppehålla en produktion,

som ger tillräckligt arbete och tillräckligt omfång för att något så när lönande uppehållas. På den areal, som är tillgänglig, kan så mycket fodersäd åstadkommas, att denna med visst mindre tillskott av inköpt kraftfoder ger möjlighet till en rimlig omslutning av driften. Men denna möjlighet är, som sagt, utesluten för det lilla småbruket. Här nödgas man nu allt för mycket begränsa omsättningen med resultat att såväl arbete som inkomster beskäras och jorden såväl som brukaren blir allt magrare och fattigare.

Detta problem är ingalunda så enkelt, att det utan vidare kan förbigås, då det är fråga om regleringsåtgärder för jordbruket. I vårt land finnas 116,500 jordbruk med en areal mellan 4—10 tunnland, och det är ju alltfjämt fråga om att ännu mer söka utöka de mindre jordbrukens antal. Men under sådana förhållanden måste det vara en angelägenhet av vikt att söka göra klart för sig, om det verkligen finns förutsättningar i denna tid att uppehålla det mindre jordbruket. Det kan ingalunda vara önskvärt, även om trängseln är stor på andra områden, att framskapa ett jordbruksproletariat, som till det bittersta har att kämpa med umbäranden och försakelser, och som troligen, om de förhållanden, som nu råda, fortsätta, ändå inte kan hålla ut vid jorden. Och då statsmakterna under många år medverkat till att genom lån och bidrag underlätta egnahemsbildningen och särskilt under krigs- och krisåren rent av lockat folk till småbruket, måste det också vara statens skyldighet att i möjligaste mån tillse, att den nuvarande småbrukarstammen kan finna möjligheter till bärgning.»

Det är bara att beklaga att dessa uttalanden om nödvändigheten av att stödja det lilla jordbruket, denna »statens plikt», försummats vid olika tillfällen.

Så har exempelvis skett då högern, folkpartiet och socialdemokraterna, trots att lantbruksstyrelsen påvisat att ett trängande behov av över 3,000,000 kr. till betesförbättring och nyodling m. m. förelåg, snålade ned detta anslag till 1,500,000 kr., mot bondeförbundets krav på 1,600,000 och socialisternas begäran om 3,000,000 kronor. Detta anslag är av utomordentligt stödjande betydelse särskilt för de ofullständiga jordbruken, men då sköts statsbudgetära skäl fram som hinder mot detta lilla handtag till småbrukare som genom kraftfoderskatt fått sina »försörjningsmöjligheter försämrade».

Socialistiska partiet och jordbrukshjälpen.

Socialistiska partiet står på den principiella grundvalen att det vill gagna de arbetande böndernas strävanden att erhålla en dräglig existens. Redan 1927 och 1932 års kongresser uttalade att de arbetande böndernas krav på bättre betalning för sina produkter var lika berättigat som lågt avlönade arbetsgruppers krav på bättre lön.

Vid årets kongress 10—14 april antogs enhälligt följande uttalande i jordfrågan:

»Liksom alla grupper vilka icke förmått resa effektivt organiserat mot-

stånd mot utplundring och förtryck befinna sig de små jordbrukarna, lantarbetarna, skogsarbetarna och fiskare i ekonomiskt nödläge.

Den långvariga jordbrukskrisen har gett utomordentliga bevis för att jordbruksbefolkningens svårigheter höra samman med och äro en följd av det kapitalistiska produktions- och samhällssystemet.

De låga priserna på jordbrukets avsaluartiklar i krisens bottenläge medförde ringa lön för arbetet och nedtryckte jordbrukarnas levnadsstandard till eländets gräns.

Men dessa bottenpriser hörde ofrånkomligt samman med den »överproduktionens epidemi» (Marx), som uppkom då en ständigt stegrad produktion mötte en vågdal av minskad köpkraft bland massan av världens livsmedelskonsumenter. Då den stora mängden människor till följd av arbetslöshet och nedsatta löner hade svag köpkraft och så litet kunde göra sina behov gällande köpmässigt, fylldes världsmarknaden av stora osäljbara överskottskvantiteter skapande ett tvångsläge som tvang bönderna att sälja till för dem ruinerande priser. Jordbrukarna ruinerades därför att massan av konsumenter utarmats.

När handels- och industrikrisen efter hand efterträdades av en ny högkonjunktur, förbättrades också läget för jordbruket. Officiellt framhålls nu att prisförbättringarna alltmör vila på reell grund såsom minskad produktion och starkare köpkraft till följd av ökad sysselsättning inom industri och handel.

Jordbruksbefolkningens intressen sammanfalla *därför med industriarbetarnas strävan att öka arbetarnas inkomster på kapitalismens bekostnad*. Å andra sidan förstå och sympatisera de socialistiska arbetarna med de arbetande böndernas kamp för ett prisläge och ekonomiska villkor i övrigt som giver dem en arbetslön vilken kan bereda dem en betryggande existens.

Denna kamp måste i jordbrukarnas eget intresse utmynna i en organisation på verklig kooperativ basis, en rörelse som i samarbete med konsumentkooperation kan minska den stora prisskillnad som råder mellan det pris som bönderna få och arbetaren betalar.

Jordbruksbefolkningens svårigheter måste ses i belysning av att den består av olikartade grupper med oerhört skiftande, i vissa fall motstridiga intressen. Motsättningen är given mellan storagrarerna och den fattiga jordbruksbefolkningen, vilken senare har stor gemenskap politiskt och socialt med industriarbetarna.

Socialistiska partiet kommer i fortsättningen som hittills också i riksdagen att gå in för hjälp åt jordbruket. Men härefter som hittills komma vi att bekämpa att utformningen av åtgärderna gagnar storagrarer och lägger nya bördor på småbrukarna.

Den överallt i världen genomförda tillbomningen av det fria handelsutbytet har rubbat grundvalarna för småbrukets animalieproduktion, vilken för övrigt påskyndats genom prisfördyringen av de fodermedel som måste köpas för att småbruket skall ha försörjningsmöjligheter för sina utöware.

Den nyligen verkställda bearbetningen av taxeringsutfallet om jordbrukets

skuldbörda visar en skrämmande bild av bondeslaveriet under bankväldet, det aktualiserar en fortgående kamp för att avlägsna denna tryckande skuldbörda.

Småbonden behöver oftast tillgång till lönearbete för att trygga sin existens. Mot skogsbolagen ha arbetare och bönder kämpat sida vid sida, för att tillkämpa sig bättre förhållanden vid det hårda skogsarbetet. Denna strid där R. L. F:s medlemmar kämpa solidariskt med arbetarna i Skogs- och flottning, har belyst socialistiska partiets gamla maning: Arbetare och bönder förena er, och lärt bönderna liksom arbetarna att kapitalismen är deras gemensamma fiende.

I det nuvarande läget av arbetarnas och böndernas kamp för makten, vilja vi, i de förtryckta jordbrukarnas intressen kämpa för följande program och delkrav:

1) Effektiv kamp för att fackligt organisera lönearbetarna inom jordbruket. Övriga arbetargrupper måste energiskt biträda och understödja lantarbetarna därvidlag.

2) Tilldelning av jord och i vissa fall skog åt jordbruk, som behöver komplettering för att åt brukaren giva full besuttenhet och göra dem oberoende av bolag och storagrarer. Reduktion (indragning) av bolagens och de större godsens jordinnehav.

3) Arrendelagstiftning, som utmynnar i brukarens okvalda besittning av sitt brukningsområde. Arrendelagarna, utsträckas att gälla även de minsta brukningsdelarna. Arrendatorerna tillförsäkras ny överlåtelse (optionsrätt).

4) Kronotorpare och kolonister tillförsäkras full äganderätt. Deras skuldbörda avskrives. Tilldelning av stödskog.

5) Kraftiga åtgärder för att från småbondejordbruket avlyfta den tryckande skuldbördan. Rationellt ordnande av frågan om jordbrukets driftskredit.

6) Stark utveckling av jordbrukarnas Kooperation för rationellt ordnad avsättning av lantbrukets produkter. Samverkan mellan arbetarna och bönderna genom kooperativa organisationer och på andra sätt för gemensamt bästa, för att motverka fördyrande mellanhänder o. s. v. Statens medverkan och statsanslag i syftet hjälp till självhjälp.

7) Jordbrukarnas vägsatser lättas och överflyttas på de bärkraftigare inkomsttagarna och industrifastigheterna. Skattebefrielse för de fattiga jordbrukarna.

8) Anslag eller andra åtgärder för att tillförsäkra småbönderna billigare redskap, maskiner och konstgödsel.

9) Understöd för landsbygdens elektrifiering till för jordbrukarna förmånliga priser.

10) Fiskarebefolkningen stödes genom anslag och billig kredit o. d. åtgärder, som göra den bättre rustad att komma ur sin trista tillvaro fram till mera drägliga förhållanden.

Jordbruksministern framhåller i prop. 239 att det genomsnittliga prisläget för jordbrukets olika produkter torde kunna anses tillfredsställande,

ehuru prisnivån ligger vid cirka 85 % av vad det var åren före jordbrukskrisens inträde, men att jordbruket uppnått tillfredsställande räntabilitet vid lägre prisläge tack vare rationaliseringsåtgärder i jordbrukets drift.

Han ifrågasätter, »att de olika intressegrupper, som äro sysselsatta inom jordbruket, om möjligt erhålla sin skäliga andel av stödet». Lantarbetarnas löner äro oskäligt låga, frågan om deras förbättring har överlämnats åt en utredningskommitté. »Resultat av denna utredning torde böra avvaktas, innan ytterligare åtgärder vidtagas i förevarande syfte.»

Vid den rörlighet i priser som jordbruksministern nu anser nödvändig föreslås den under gränsen ligga vid 75 %, och den övre gränsen vid 100 % av medelprisinivån för åren 1925—1929.

Vi för vår del hålla före att då jordbruksnäringen nu bevisligen kan erhålla skälig lönsamhet vid 75 % av sagda nivå, bör stödet åt jordbruket icke sträckas längre än f. n. v. förrän garantier givas för att ytterligare höjning helt tillfaller lantarbetarna i form av högre löner! Vi hemställa att riksdagen vid behandling av detta ärende må anvisa detta som regel för statsmakternas medverkan ytterligare.

Mjölkgregeringen.

Beträffande mjölkgregeringen fasthålla vi vid våra förut anförda synpunkter. De fattiga jordbrukarna böra ytterligare befrias från denna pålaga. I motion vid 1935 års riksdag krävde vi, att de jordbrukare som ej hade mera än 4 kor skulle befrias och att envar jordbrukare skulle erhålla skattefrihet för leverans av 300 kg. mjölk per månad.

Detta krav avslogs av riksdagen varvid förordningen angående mjölkavgifter äger giltighet till den 30 juni 1937.

Vidare föreslago vi att regeringens rätt att meddela befrielse från mjölkavgifter i vissa fall, skulle också gälla *enskilda personer* där detta kunde vara skäligt. Sådant beslut fattades också av riksdagen. Därigenom kan nu jordbruksnämnden ge befrielse från mjölkskatt, där denna skatt blir synnerligen betungande. Vi förvänta att jordbruksnämnden vid behandlingen av inkomna ansökningar så vidsynt handlägger dessa ärenden att alla fattiga småbrukare befrias från dessa betungande avgifter.

Margarinaccisen.

Finansieringen av jordbrukshjälpen får icke som nu till någon del läggas på de fattigaste fettkonsumenterna. Margarinaccisen är som det riktigt framhölls av socialdemokratiska partiets informationsbyrå i april 1933 — ett så reaktionärt förslag »att intet borgerligt förslag i cynism överträffar det».

Smör- och margarinkommitténs yttrande ger en ypperlig bekräftelse därpå då den visat att *de fattiga, barnrika familjerna voro de största margarin-konsumenterna*. Följande av denna kommittés yttrande borde göra envar, som har kännning med de fattiga folkgrupperna, betänksam för margarinaccis: »I de barnlösa familjerna belöpte sig förbrukningen av smör och

margarin till respektive 32 och 20.1 kilogram och i familjer med 4 med flera barn till resp. 48.1 och 73.4 kilogram. Med förbättrad ekonomisk ställning ökade smörförbrukningen men minskade förbrukningen av margarin. De fattiga, barnrika familjerna voro de största margarinkonsumenterna.

— — — — —
Inom en och samma välståndsgrupp synes totalförbrukningen av matfett per konsumtionsenhet vara relativt konstant oavsett familjetyp. Budgetmässigt intog jämväl hushållens kostnad för matfett en relativt oförändrad andel av matvarukontot. En prisstegring på margarin till följd av ökad accis bleve därför, med hänsyn till hushållens strävan att bibehålla en viss given totalförbrukning av matfett till oförändrad kostnad, ett mycket tvivelaktigt medel för att åstadkomma en höjning av smörkonsumtionen. Skulle nämligen hushållen efter föreslagna priset på margarin och smör bibehålla sin nuvarande totalförbrukning av matfett till oförändrad kostnad i budgeten, torde detta leda till en ökad förbrukning av margarin och en minskad smörförbättring. Skulle den nuvarande relationen mellan hushållens förbrukning av smör och margarin bibehållas eller smörförbrukningen öka på margarinets bekostnad, måste detta leda till en försämrad försörjning av matfett, under förutsättning att utgifterna höllas inom hushållsbudgetens nuvarande kostnadsram, eller ökade utgifter för matfett, varvid kostnadsökningen med största sannolikhet kompenseras genom minskad förbrukning av övriga livsmedel eller en förskjutning i förbrukningen mot billigare livsmedel.»

Inom arbetarrörelsen har man tidigare enhetligt reagerat mot att »lägga skatt på fattiga barns magar», mot en politik som betyder ju fattigare man är, ju flera barn man har, ju mera skatt får man betala.

Vi ha ingenting att invända mot att staten söker inrikta konsumtionen till ökad smörförbrukning. Tvärtom. Men man uppnår detta bäst genom att man åt alla fattiga och små inkomsttagare tillhandahåller smör till sådant pris, att deras matfettförsörjning förbilligas.

Under 1934 exporterades 23,000 ton smör för ett medelpris av 1.16. Detta skulle innebära, att köparna i utlandet betalt c:a 26 milj. kronor och konsumenterna i Sverige fått vidkännas lika stor kostnad, för att utlandsköparna skulle få förmånen av svenskt smör till hälften av det pris samma vara kostar i Sverige. De fattigaste margarinkonsumenterna — som ej ha råd att äta smör — ha genom margarinaccisen fått betala drygt 11 milj. kronor för det smör som andra människor, i andra länder konsumerat. Det är kanske bara i sin ordning, borgerlighetens högtidsfras är ju »Sverige åt svenskarna».

1935 dumpades c:a 20,000 ton för ett medelpris av 1.54 per kg med en förlust, sålunda av c:a 14 milj. kronor.

Vi kunna äta upp mjölken eller mjölkprodukterna själva. Det är lika billigt, eller dyrt, att sälja smöret åt fattigt folk i Sverige som att dumpa det till utlandet. Men i det förra fallet arbetade vi upp en marknad inom landet som vare sig Finland, Danmark eller Nya Zeeland kunde beröva oss.

Departementschefens uttalande om margarinaccisens medel oavkortat böra användas för att möjliggöra en allmän sänkning av priserna å mejeriprodukter är ett steg i rätt riktning, men ej tillräckligt. Där kvarstår ännu den orättvisan att de fattiga som måste köpa margarin få betala billigare smör åt, även, de rikaste.

Hittills har en del av de medel som influtit i margarinaccisen använts för utlämnande i särskilda fall till hjälpbehövande av inhemska jordbruksprodukter, i främsta rummet mjöl, eller andra förnödenheter, gratis eller till nedsatt pris.

Vi hemställa att så länge margarinaccis upptages skola de medel som därigenom inflyter oavkortat användas för förbilligande av inhemska jordbruksprodukter åt de hårdast betungade av denna skatt, alltså åt smålönstagare, såsom lant- och skogsarbetare, fattiga småbrukare och åt de arbetslösa.

Vad kraftfoderskatten beträffar borde antingen de medel som genom den inbringas överföras till en fond för främjande av anslagsbehovet åt innehavare av ofullständiga jordbruk. Därmed skulle man kunna ekonomiskt stärka den grupp som hårt drabbas av fördyrande fodermedel. Eller också borde sådan förändring genomföras så att småbrukare med ofullständiga jordbruk kunde erhålla restitution från erläggande av kraftfoderavgifter.

Spannmålsregleringen

illustrerar hopplösheten i en jordbrukspolitik med »fasta priser», utan hänsyn till realiteterna. Utvecklingen har gett oss rätt då vi framhållit att inlösningsystemet innebär alla de olägenheter, som tullsystemet haft i det stycket men därtill också äger en del nackdelar som det senare saknar. Spannmålsspekulanter och de rikare godsägarna ha hänsynslöst utnyttjat statens hjälp, ju fattigare spannmålsodlaren är ju sämre möjligheter har han haft att vänta på statens garanterade priser.

Vi föreslago i fjol avveckling av systemet med garanterat pris för spannmål. Detta krav är nu accepterat av jordbruksministern, som nu föreslår att inlösningsförfarandet skall avskaffas.

Emellertid anse vi icke tillräckliga skäl tala för ett nytt system med stödköp. Vi ha så mycket mindre anledning att acceptera nya stödåtgärder på det området, som flertalet jordbrukare — småbrukarna i främsta rummet — själva måste köpa brödspannmål.

Vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta avslå vad i kungl. prop. 239 föreslås beträffande stödköp av spannmål.

Stockholm den 6 maj 1936.

Viktor Herou.

August Spångberg.

Verner Karlsson.

K. Kilbom.

Torsten Henrikson.

Albin Ström.

Arv. Olsson.

Nils Flyg.